

(2030)

Leidschendamse Golfvereniging Leeuwenbergh

Gemeente Den Haag
t.a.v. Wethouder drs. J.M. Norder
Postbus 12600
2500 DJ Den Haag

Elzenlaan 31
2495 AZ Den Haag
Telefoon 070 - 399 10 96
Telefax 070 - 399 86 15
www.leeuwenbergh.nl
secretariaat@leeuwenbergh.nl
Rabobank Leidschendam, rek.nr.: 36.59.34.356

Betreft: Onderwerp: Alternatieve locatie Leidschendamse
Golfvereniging Leeuwenbergh
Bijlage: Programma van Eisen voor een 27-holes golfbaan

Den Haag,
datum: 22 december 2007 ⁶

Zeer geachte heer Norder,

Bijgaand treft u het Programma van Eisen (PvE) voor de aanleg van een 27-holes golfbaan inclusief oefenfaciliteiten zoals door u aan ons is verzocht in het overleg, dat wij op maandag 27 november jl. met u mochten hebben.

Voor het opstellen van het PvE hebben wij in dit stadium gebruik gemaakt van het Vademecum van de Nederlandse Golf Federatie (NGF) en de adviezen van onze eigen baancommissie en greenkeeperstaf.

De omvang (ca. 90 hectare) van het benodigde terrein zal natuurlijk een belangrijke rol spelen bij de keuze van een mogelijke locatie.

De bodemgesteldheid, de waterhuishouding, de ligging t.o.v. geluidsbronnen zoals rijkswegen en de ontsluitingsmogelijkheden zijn uiteraard ook belangrijke weegfactoren voor de uiteindelijke locatiekeuze.

In hetzelfde overleg verzocht u ons, uiteraard met behoud van onze rechten, niet alleen mee te willen denken over alternatieve locaties, zoals deze ons ambtelijk al eerder waren voorgelegd (dus inclusief de locatie Valkenburg, die in de aan u gerichte rapportage was weggefallen) maar zo mogelijk binnen drie weken ook onze voorkeur uit te spreken.

Mede gelet op het uitgebrachte advies van onze baancommissie, die de onderhavige locaties nader heeft geschouwd, is het bestuur tot de conclusie gekomen, dat alleen de locaties Valkenburg (Katwijk/Wassenaar) en De Ruyven (Delft) volgens de te hanteren criteria geschikt te maken zijn voor een 27-holes golfbaan.

In een later stadium zal een Plan van Aanpak (PvA) en een kostenbegroting nodig zijn. Het spreekt voor zich dat wij als vereniging gaarne bereid zijn om ook daaraan een bijdrage te leveren.

DATUM	27-12-2007			
COPIE	BEST	VZ	SECR	FINN
ARCHIEF	Bestem. plan.			

Ik maak van de gelegenheid gebruik u te herinneren aan uw toezegging ons een afschrift van het gespreksverslag te doen toekomen.

Ik ga ervan uit overeenkomstig uw verzoek u met het vorenstaande voldoende te hebben geïnformeerd.

Rest mij nog u en de uwen het allerbeste voor 2007 toe te wensen.

Hoogachtend,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'R.H. Hessing', written in a cursive style.

R.H. Hessing
Voorzitter Golfvereniging Leeuwenbergh

Programma van Eisen voor een 27- holes golfbaan

Programma van eisen voor een 27- holes golfbaan

Eisen ten aanzien van het terrein

Oppervlakte

Afhankelijk van de vorm van het terrein en het gebruik van de aangrenzende gronden moet men voor een 9 - holes golfbaan denken aan een oppervlakte van tenminste 25 à 30 ha voor een A-baan. Voor een 18 - holes golfbaan moet tenminste aan het dubbele (60 ha) worden gedacht.

Voor een 27 - holes golfbaan is tenminste 90 ha nodig. Verder moet een veilige en regelmatige beoefening van het golfspel mogelijk zijn.

De veiligheid houdt verband met de beschikbare ruimte; de regelmatige beoefening met voldoende ontwatering en draagkracht van de bodem. Een baan die in perioden met een neerslagoverschot vaak dicht moet, is niet rendabel te exploiteren. Om tot een verantwoorde uitspraak te komen is het in geval van twijfel raadzaam om deskundigen zoals een bodemkundige, een cultuurtechnicus en een golfbaanarchitect te raadplegen.

Bestemming en gebruik

Het is van belang om te weten of de aanleg van een golfbaan op een bepaald terrein strijdig is met het bestemmingsplan van de gemeente en/of het streekplan van de provincie. Indien dat het geval is, zullen de betrokken overheden bereid moeten zijn om mee te werken aan een wijziging van het bestemmingsplan.

Ook het gebruik van het terrein is van belang. In het algemeen bestaan er weinig bezwaren tegen de aanleg van golfbanen op gronden met een landbouwkundig gebruik.

Eisen aan bovengrond en grondwaterstand

Een golfbaan moet vrijwel het hele jaar bespeelbaar zijn. Dit betekent dat aan de bovengrond van de speelbanen de volgende eisen worden gesteld.

Waterhuishouding

- de grondwaterstand mag niet hoger zijn dan 50-70 cm onder het maaiveld
- de waterafvoer moet goed zijn.

Bodem

- laag gehalte aan klei/leem in verband met de stroefheid en tredgevoeligheid
- homogeniteit en porositeit in verband met goede doorworteling
- voldoende organische stofgehalte in verband met vochtleverend vermogen en voedselvoorziening. Voor de greens en de tees wordt een organisch stofgehalte gehanteerd van 1-2%, voor de fairways 3-4%
- voldoende doorlatendheid in verband met snelle afvoer van overtollige neerslag

Aan de opbouw van de greens worden aanvullende eisen gesteld:

- extra goed doorlatend
- hoogste grondwaterstand maximaal 70 cm onder het maaiveld
- toplaag moet resistent zijn tegen verdichting en voldoende stroef zijn
- pH van 5-6 en een lage bemestingsgraad voor een schraal groei milieu voor de gewenste grassoorten.

Door de hoge eisen die aan de green worden gesteld, wordt de bodem kunstmatig opgebouwd uit zandlagen met verschillende korrelgrootten en wordt eventueel een drainagesysteem aangelegd. De green en tee moeten berekend kunnen worden.

Het beschikbare beregeningswater dient van goede kwaliteit te zijn.

Onderdelen van een golfterrein

Golfterrein

Het begrip golfterrein is meeromvattend dan het begrip golfbaan. Het golfterrein is het gehele gebied waarvoor de golfclub of de beheerder verantwoordelijk is. Onder golfterrein wordt dit hele gebied verstaan, dus de golfbaan en het natuurlijke buitengebied.

Een golfbaan bestaat tenminste uit negen holes. Elke hole is opgebouwd uit de volgende onderdelen: tee (afslag), carry, fairway, foregreen en apron, green, surroundings, semi-rough en rough.

Een beschrijving van de onderdelen wordt hieronder gegeven. Omdat iedere hole en dus ieder golfterrein verschillend is wat betreft afmetingen, karakter en kwaliteit, moeten de aangegeven maatvoeringen als gemiddelden worden opgevat. Zo zijn de grashoogten bij voorbeeld afhankelijk van de periode van het groeiseizoen en de conditie van de baan.

Tee (afslag)

De tee is een begrensd, kort gemaaid en meestal licht verhoogd gebied aan het begin van de hole. Zowel voor de dames als de heren bestaan er drie soorten tees, namelijk de backtee, de standardtee en de forwardtee. Vanaf de tee wordt de bal met een verre slag over de carry naar de fairway geslagen. De tee is een van de meest intensief bespeelde onderdelen van de baan en het is daarom voor de bodem- en grascondities belangrijk dat de tees veel licht en lucht krijgen. Het gras op de afslagen wordt gemaaid op een hoogte van 10-12 mm.

Voor een achttienholesbaan bedraagt de oppervlakte van alle afslagen samen gemiddeld één ha. Verdere informatie over afslagen, afslagplaatsen, tee-merken en meetpunten staat in Appendix 1 van het EGA Handicap Systeem 2004.

Fairway

De fairway begint zo'n honderd meter na de herentee en loopt tot aan de foregreen.

De lengte van de fairway is afhankelijk van de hole. Zo heeft een Par 3-hole geen of een zeer korte fairway en een Par 5-hole een lange fairway. De breedte varieert van 30-40 m. De fairway wordt in het groeiseizoen twee tot drie keer per week gemaaid op een hoogte die kan variëren van 12 tot 24 mm. Langs de randen van de fairway ligt de semi-rough.

In de fairway kunnen zich hindernissen (bunkers, waterpartijen), ruige gedeelten en solitaire bomen bevinden. Ze zijn bedoeld om het spel richting te geven en risico's te belonen of te bestraffen. Wanneer wordt uitgegaan van een fairway van 30 m breed, bedraagt de gemiddelde oppervlakte fairway op een achttienholesbaan 20 ha.

Apron en foregreen

De foregreen vormt de overgang van de fairway naar de green. De apron ligt rondom de green. De foregreen is ongeveer 10-15 m diep, terwijl de apron 2-4 m breed is. Het gras wordt 2-3 keer per week gemaaid op een hoogte die kan variëren van 6 tot 12 mm. De gemiddelde oppervlakte van foregreen en apron samen is minimaal ongeveer 550 m² per hole.

Green

Het oppervlak van de green is meestal min of meer geonduleerd. Het greengras wordt in de zomer op een hoogte van 4-6 mm gemaaid. Greens dienen stevig, veerkrachtig, egaal en voldoende snel te zijn. Evenals bij de tees moeten bij de greens licht en lucht vrij spel hebben. De gemiddelde oppervlakte van een green is bij voorkeur 500 m². Voor een achttienholesbaan bedraagt de totale oppervlakte aan greens ongeveer één ha.

Surroundings

Dit zijn de hellingen en de directe omgeving van de green. Het gras wordt in de zomer op een hoogte van 25-37 mm gemaaid. De gemiddelde oppervlakte aan surroundings op een achttienholesbaan bedraagt één ha.

Semi-rough

Langs de fairway bevindt zich een strook gras van ongeveer 2,5 tot 5 m breed en een hoogte van 40 tot 50 mm. We noemen deze overgang van fairway naar rough de semi-rough. Ook de omgeving van de green grenzend aan de apron bestaat vaak uit semi-rough, maar wordt ook wel op rough-hoogte gemaaid. De gemiddelde oppervlakte aan semi-rough op een achttienholesbaan bedraagt 3 ha.

Bunkers

Een bunker is hindernis, die bestaat uit een ondiepe uitholling waaruit gras of aarde is verwijderd en vervangen door zand. Bunkers bevinden zich op strategische posities in de baan en om de greens. Ze kunnen spelers straffen of helpen de routing van de baan te volgen. Ze worden handmatig of machinaal geharkt. De oppervlakte per bunker kan variëren van 20 tot 100 m². Voor een 18- holes baan dient rekening gehouden te worden met ongeveer 70 bunkers.

Buitengebied

Al het natuurlijke terrein dat niet behoort tot de hiervoor genoemde cultuureenheden noemen we het buitengebied. Dit is het deel van een golfterrein dat in principe meer natuurvriendelijk ingericht en beheerd kan worden. Het buitengebied kan in verschillende eenheden worden onderverdeeld:

- Carry

De carry is het gedeelte tussen de tee en het begin van de fairway. De begroeiing ervan kan per hole of per golfterrein sterk verschillen. Solitaire bomen die dienen om het landschap visueel te breken mogen het spel niet storen. Langs of door de carry loopt een pad naar de fairway.

- Waterpartijen

Waterpartijen zijn vaak al aanwezig voordat een golfterrein wordt aangelegd en moeten zo goed mogelijk in het ontwerp worden ingepast. Daarnaast worden bij de aanleg vaak nieuwe waterpartijen en gegraven als hindernis bij het golfspel en ter verfraaiing van het landschap.

- Rough

Het gebied buiten de cultuureenheden (green, tee, fairway, semi-rough, apron) en de carry en waterpartijen heet de rough. De rough kan begroeid zijn met bijvoorbeeld grassen, kruiden, heide, struiken of bomen. Over het uiterlijk en het beheer van de rough bestaan veel verschillende meningen.

Rough is een hindernis waarvan het vereiste karakter zo moet zijn, dat het wel moeilijk maar niet onmogelijk mag zijn om eruit te spelen; dat het geen reden voor verloren ballen mag zijn; dat de slagen om eruit te spelen berekend kunnen worden wat betreft kracht en richting en dat het succes bepaald wordt door techniek en niet alleen door brute kracht.

In veel gevallen wordt de strook rough die aan de semi-rough grenst intensiever gemaaid (bij gras-rough) of geschoond (bij bosrough) dan gedeelten van de rough die verder van de fairway af liggen. De breedte van deze strook die intensiever beheerd wordt varieert tussen verschillende golfterreinen maar zal ook per hole verschillen. Op plaatsen waar de bal vaak landt (de zogenoemde landingszones) zal de strook geschoonde rough breder zijn dan op plaatsen waar de bal minder vaak belandt. Omdat de intensiteit van het beheer belangrijk is voor de mogelijkheden van natuurontwikkeling wordt in dit Vademecum de rough in twee onderdelen verdeeld:

- Golf- en natuurrough
 - In de golfrough moet een bal redelijk te vinden zijn. Golfrough die uit gras bestaat zal op een hoogte 75-100 mm gemaaid worden. In golfrough waar bomen groeien worden planten zoals varens, heidestruiken, bramen, brandnetels en bosbes gemaaid en stobben verwijderd
 - De natuurrough is het gebied dat aan de golfrough grenst. Het kan bestaan uit hoger grasland, rietland, moeras, heide, struiken of bos met ondergroei. Hier zijn de mogelijkheden voor natuurontwikkeling op een golfterrein het grootst.

Oppervlakten van de verschillende onderdelen

Onderstaand is aangegeven hoe groot de verschillende onderdelen van een golfterrein gemiddeld zijn op een achttienholesbaan.

Green	1 ha
Tee	1 ha
Surroundings	1 ha
Apron en foregreen	1 ha
Fairway	20-24 ha
Drivingrange	1 ha
Semi-rough	3 ha
Buitengebied (carry, rough enz.)	18-32 ha
Clubhuis, parkeerplaats	1 ha
Machineloods en opslagruimte	2 ha
Totaal ca.	65 ha

Overzicht van de gemiddelde oppervlakten van de onderdelen van een 18-holes baan.

Uit deze tabel blijkt dat met name de oppervlakte van de fairway sterk kan variëren. De fairway neemt de maximale oppervlakte van 24 ha in als er geen carry is, en als de fairway heel breed is. Voor natuurontwikkeling blijft dan maar heel weinig ruimte over. Wanneer wel een carry wordt aangelegd en de fairway 30 m breed is, beslaat de fairway op een achttienholesbaan een oppervlakte van 15 ha.

Typen golfterreinen

Op basis van het landschap waarin de baan is aangelegd en de wijze waarop het buitengebied is ingericht en onderhouden, worden in Nederland vier typen golfbanen onderscheiden:

- duinbanen, banen aangelegd in een bestaand duingebied, zoals de Kennemer
- bosbanen, banen waarvan de holes zijn uitgekapt in een bos, zoals De Hoge Kleij
- polder- en weilandbanen, banen die zijn aangelegd in een open polder of op weilanden, zoals de Haarlemmermeersche
- parkbanen, banen waarvan het buitengebied min of meer volgroeid is en de baan een parkachtig karakter geeft, zoals De Haar.

Niet alle banen in Nederland laten zich even gemakkelijk onder één van deze typen vangen. Zo zijn er banen die langzaam transformeren van polderbaan naar parkbaan. Ook zijn er nogal wat banen die een tweeledig karakter hebben, zoals een aantal oude banen die later zijn uitgebreid en de uitbreiding noodgedwongen in een ander type landschap heeft moeten aanleggen.

REALISATIE VAN DE BAAN

Programma van Eisen en Voorontwerp

Een golfbaanarchitect moet de opdracht krijgen voor het maken van een (voor)ontwerp van een golfbaan, soms in samenwerking met een landschapsarchitect. De basis van de opdracht is een duidelijk programma van eisen, dat eventueel samen met de golfbaanarchitect is op te stellen. Voor het opstellen van het (voor)ontwerp zijn ondermeer de volgende gegevens nodig:

- bestaande situatie; af te leiden uit recent kaartmateriaal, luchtfoto's en terreinopname (ligging, ontsluiting, bodem en waterhuishouding, hoogteligging en reliëf, gebruik, landschappelijke en cultuurhistorische waarde, flora en fauna)
- vigerend beleid van de gemeente inzake recreatief medegebruik en ontwikkeling van natuur en landschap
- bereikbaarheid en kwaliteit van het benodigde beregeningswater
- eisen die de NGF stelt aan een A-baan.

Daarnaast moet eveneens met de volgende wensen en verplichtingen rekening worden gehouden:

- formuleren van speltechnische uitgangspunten
- formuleren van ruimtelijke, landschappelijke, natuurlijke en cultuurtechnische uitgangspunten
- opstellen van een eerste kostenindicatie
- kiezen van een model (in overleg met de opdrachtgever) waarbij speltechnische kwaliteitseisen en investeringsniveau worden afgewogen
- maken van een (voor)ontwerp van het gekozen model met een korte verantwoording van de opzet, de lay-out van de baan, de veiligheidsaspecten in en rond de baan, de landschappelijke inpassing, de cultuurtechnische maatregelen, eventuele beïnvloeding van de omgeving en het toekomstig beheer.

Het is aan te bevelen om de opzet en inhoud van de documenten aan te passen aan de overheidsprocedures in verband met een eventueel noodzakelijke bestemmingsplanwijziging (al of niet met MER) en de aanvraag van de benodigde vergunningen. De benodigde vergunningen kunnen zijn:

- aanlegvergunning van de gemeente
- bouwvergunning van de gemeente
- ontgrondingsvergunning van de provincie
- ontheffing van de keur van het waterschap
- milieuvergunning van de gemeente
- rooi- en/of kapvergunning van de gemeente
- lozingsvergunning van de gemeente en de provincie
- vergunning onttrekking grondwater van de provincie
- vergunning in het kader van de monumentenzorg ingeval van archeologische waarden van de provincie.

Definitief ontwerp en uitvoeringsvoorbereiding

Wanneer het voorontwerp de instemming heeft van de opdrachtgever en de goedkeuring van de lokale overheid, kan men het gaan uitwerken tot een definitief ontwerp en onderdelen nader detailleren.

De werkzaamheden bestaan uit:

a het gedetailleerd uitwerken van het voorontwerp tot een definitief ontwerp op schaal 1:2000

b het maken van tekeningen casu quo adviezen voor:

- alle grondverzet; dempen van sloten, graven van sloten en waterpartijen, aanbrengen van accidentatie op schaal 1:1000 met dwarsprofielen
- de groundbewerking en eventuele grondverbetering met bewerkingsdiepte
- de aanleg van de greens met mounds, surroundings en bunkers op schaal 1:200
- de aanleg van de greendrainage op schaal 1:200
- de ontwatering en afwatering zoals drainage, sloten, stuwen, bruggen en duikers

- het behoud en/of ontwikkelen van natuur en landschap (zie hiervoor ook het handboek Natuur op Golfbanen)
 - de berekening, zoals pompinstallatie en leidingen
 - de constructie van de verschillende tees
 - het netwerk van loop- en werkpaden
 - de ontsluitende wegen en parkeerterreinen
 - de nutsvoorzieningen
 - de inrichting van de omgeving van het clubhuis, stokkenloods, pro-shop, werkplaats, machineloods en overige gebouwen
 - de beplanting met houtsoortenkeuze en plantschema's
 - de inzaai met grasmengsels en bemesting
 - het onderhoud
- c op basis van het definitief ontwerp en de detailtekeningen aanvragen van de benodigde vergunningen
- d het schrijven van een bestek met inschrijvingsformulieren
- e het maken van een bestekbegroting.

Aanbesteding en aannemerskeuze

De aanleg van een golfbaan onderscheidt zich ten opzichte van andere cultuurtechnische werken door de grote mate van detail van de verschillende onderdelen van de baan. Greens, tees, surroundings, mounds, bunkers, waterpartijen, oeverafwerkingen en undulaties moeten met veel gevoel en ervaring worden aangelegd, aan de hand van de bestektekeningen. De rol van de uitvoerder en de ervaring van de man op de machine zijn van groot belang. Bij een goede afstemming en samenwerking weet de uitvoerder wat de golfbaanarchitect bedoelt. Daarnaast vergen het voorkómen van verdichting en structuurbederf door zwaar transport veel aandacht.

Goede coördinatie van werkzaamheden van installateurs van bijvoorbeeld de berekening kan stagnatie en tijdverlies voorkomen.

Tijdens de uitvoering is toezicht van de golfbaanarchitect noodzakelijk, om zonedig bij te sturen. De keuze van de uitvoerder kan in principe op twee manieren gebeuren, namelijk:

- a door onderhandse aanbesteding aan drie of vier golfbaanaannemers. Hier bepaalt de concurrentie de laagste prijs
- b door één aannemer een prijsopgave te laten doen in de vorm van een open begroting en een afstandsverklaring te laten tekenen. Hier spelen een paar factoren een rol. Omdat er meestal een taakstellend budget is, heeft de aannemer de tijd om voor bepaalde materialen de markt te verkennen. Hij heeft als partner in het bouwteam ook de gelegenheid om kostenbesparende werkwijzen voor te stellen. De uiteindelijke prijsvorming op basis van (het dan definitieve) bestek en tekeningen is open; er vinden geen veranderingen plaats, zodat meer- en minderwerk vrijwel is uitgesloten. Voor beide vormen van aanbesteden is een goede bestekvoorbereiding van groot belang, met gedetailleerde tekeningen en werkschrijvingen.

Uitvoering en directie

Uitvoering van de aanleg van de baan moet gebeuren aan de hand van een bestek en daarbij behorende tekeningen. De werkzaamheden zijn als volgt te omschrijven:

- voorbereidend werk en uitzetten van het werk
- grof grondwerk (groot grondverzet, graven waterpartijen, opbouw fairways en overige terreindelen, ondergronden maken van greens, tees en bunkers, overig grof grondwerk en grondtransporten)
- toezicht op (schone) grondanalyses
- drainage van fairways, greens, tees en bunkers
- aanleg van beregeningsinstallatie
- cultuurtechnisch grondwerk (grondbewerking, verschralen, kilveren, moduleren) bouwen van greens, tees en bunkers (zorg dat het zand voldoet aan de kwaliteitseisen)

- bijkomende werkzaamheden (zoals bruggen, duikers, bemalingen, beschoeiingen, voet- en werkpaden, verhardingen rond het clubhuis)
- plantklaar maken van in te planten terreindelen
- controle op grassoorten en schone zaaimachines
- bemesten, zaaien en beplanten
- nazorg en onderhoud.

Het is zeer raadzaam om te zorgen dat in dit stadium reeds een hoofdgreenkeeper is aangenomen en hem te betrekken bij de aanleg van de baan. Zijn (mede)toezicht en controle op de uitvoering kan later uitstekend van pas komen bij het beheer en onderhoud.

Zodra de aanleg van de golfbaan begint, is deskundige controle op de uitvoering volgens bestek noodzakelijk. Deze controle behoort tot de taak van de golfbaanarchitect, die zich hierin kan laten bijstaan door een landschapsarchitect en/of een golfcourse construction manager. De hieraan verbonden werkzaamheden dienen in hoofdzaak te omvatten:

- het (eventueel voor de opdrachtgever) houden van een aanbesteding; het voeren van prijsonderhandelingen met de laagste inschrijver of de prijsonderhandelingen op basis van een open begroting met afstandsverklaring met één aannemer
- het toeleveren van gegevens aan de beregeningsinstallateur en coördinatie van deze werkzaamheden
- de controle op uitvoering van alle werkzaamheden volgens bestek
- de keuring van zand en toplagen voor de greens en tees
- het vaststellen van de grasmengsels afhankelijk van genomen bodem- en grondmonsters en vaststellen van de meststoffen
- het beoordelen en bewaken van het werkschema
- het houden van periodieke bouwvergaderingen en het maken en verspreiden van verslagen
- de budgetbewaking
- de controle op de termijnafrekeningen
- de coördinatie van nutsvoorzieningen
 - het vervaardigen van revisietekeningen van drainage, rioleringen, beregeningsinstallatie en nutsvoorzieningen.

Voorzieningen

Algemeen

De in deze paragraaf genoemde aantallen en afmetingen zijn indicatief en bedoeld om een eerste indruk te verkrijgen van de benodigde voorzieningen voor een achttienholesbaan.

Oefenfaciliteiten

Behalve het beoefenen van het golfspel in de baan zal de golfer zijn vaardigheden op peil willen houden en verbeteren door te oefenen. Tot de voorzieningen behoort derhalve een oefenaccommodatie, die uit de volgende onderdelen bestaat:

- een drivingrange, met geheel of gedeeltelijk overdekte en/of verlichte afslagplaatsen, met ballenautomaat en ballenraapmachine en bij voorkeur met eigen afslagruimte (met spiegels) voor de golfprofessional(s); de drivingrange heeft bij voorkeur een lengte van 250 m en een breedte van minimaal 80 m voor afslagplaatsen
- een pitch en putt range om het korte spel en het putten te oefenen
- oefengreen: meestal gesitueerd nabij het clubhuis of bij de eerste afslag, 400 tot 600 m²
- chippinggreen: een beperkte green met rondom een op apron-, fairway- casu quo semi-roughhoogte gemaaide omgeving van 40 m², in totaal zo'n 1.600 m²
- oefenbunker: annex aan drivingrange of chippinggreen, circa 40 m²
- oefenholes: (6 tot 9) oefenholes in lengte variërend van 100-180 m en in breedte van 20-30 m.

Clubhuis

Het clubhuis omvat in het algemeen de volgende ruimtes. De aangegeven afmetingen voor een achttien holes A-baan zijn indicatief.

- hal, entree, garderobe, telefooncel en eventueel een ontvangstloket voor gasten
- bar, buffet
- conversatieruimte voor tachtig tot honderd personen
- eetgedeelte
- kleedkamers voor dames en heren
- secretariaat
- bestuurs- of commissiekamer voor vergaderingen voor tien tot twaalf personen
- ruimte voor jeugd- casu quo kinderopvang
- opslagruimte voor archief, meubilair
- keuken (warm en koud plus afwas en berging dranken, koel/vrieskasten)
- terras
- drie vlaggenmasten bij het clubhuis.

Dienstwoning

In verband met beveiliging en bewaking is het aan te bevelen om bij of aan het clubhuis een dienstwoning te plannen.

Stokkenloods en berging buggy's

Gerekend moet worden met een berging voor golftassen en karretjes

Golfshop en golfleraren

Winkelruimte met reparatie/opbergruimte en personeelsruimte voor golfprofessionals

Machineloods

Ten behoeve van stalling van machines

Werkplaats

Ten behoeve van reparaties en onderhoud aan machines

Personeelsruimte voor greenkeepers

- kantoorruimte
- schaftruimte met eenvoudige keukenvoorziening
- kleedgelegenheid met wastafel, toilet en douche

Parkeerplaats

Ruimte voor voldoende auto's

Opslagplaatsen

- voor bunkerzand, dressgrond, zwarte aarde, lava et cetera
- voor brandstoffen (benzine en diesel), meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen.

Hekwerken

Afhankelijk van de toegankelijkheid van het terrein, de veiligheid van de recreanten en de beveiliging van clubhuis, machineloods en parkeerplaats dient rekening te worden gehouden met het plaatsen van hekwerken.

Bijzondere aandacht vraagt een goed stelsel van werkpaden in de baan, zodat:

- spelers weinig hinder ondervinden bij het spel
- machines geen sporen vormen in het spelgedeelte
- holes goed bereikbaar zijn voor onderhoud.

Materieel

Een standaard machinepark voor een negen- of achttienholesbaan is moeilijk te geven. Factoren als kwaliteit en aard van de baan, beschikbaar budget, wel of niet (gedeeltelijk) uitbesteden van het onderhoud en deskundigheid van het personeel spelen hierbij een rol. Voor het onderhoud van de baan zijn nodig:

- maaimachines voor greens, surroundings, fairways, tees, foregreens en (semi)rough
- machines voor top- en diepbeluchten
- trekkers voor aanbouwmachines en aanhangwagens
- aan- en opbouwapparatuur voor bemesten, dressen, vegen, inzaaien, bladblazen
- transportmiddelen voor materialen en personeel
- klein materieel, zoals motorzagen, bosmaaiers, bladblazers
- kasten voor veiligheidskleding en gevaarlijke stoffen
- gereedschap voor eigen onderhoud (eerste en/of tweede lijn).

Baaninrichting

In de baan komt nogal wat meubilair voor, dat te maken heeft met het spel, de veiligheid, de netheid, de zorg voor de baan en de bewegwijzering. De volgende zaken zijn nodig voor het spel:

- een mededelingenbord voor local rules en dergelijke
- meetpunten en teemerken op de tees (EGA Handicap Systeem 2000)
- stokken met vlaggen, harken, hole cups, afstandspalen, markeringspalen voor Out of Bounds (wit), waterhindernissen (geel), laterale waterhindernissen (rood) en Ground under Repair (blauw)
- borden met de lay out van de hole (veelal tevens sponsorborden).

voor de veiligheid:

- schuilhutten met bliksemafleiders
- eventueel: schermen en bellen.

voor de netheid:

- afvalbakken

voor het comfort van de spelers:

- bankjes
- ballenwassers en eventueel stokkenwassers
- ballengoot op de eerste afslag

voor de zorg voor de baan:

- afzettingen met piketten en/of belijningen
- trappen naar verhoogde afslagplaatsen

en voor de bewegwijzering:

- richtingbordjes met teksten als: next tee.

Bron: Vademecum NGF, 2001